PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · JĘZYK POLSKI · KLASA 8

Dział 1. Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty

Zestaw dla klasy 8 (także dla klasy 7) przed egzaminem ósmoklasisty 2027. Cztery typy zadań z frazeologii z informatora i arkuszy CKE wraz z zasadami oceniania; frazeologizmy rycerskie, biblijne i mitologiczne; frazeologizmy w opisie bohaterów lektur; błędy frazeologiczne (kontaminacje, zamiana składnika, zła łączliwość) i „frazeologiczny detektyw"; frazeologia w wypracowaniu (kryterium „język"); tekst popularnonaukowy z zadaniami jak w części I arkusza; dwa równoległe sprawdziany. Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	5 zad. 14 pkt
2	**Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	6 zad. 10 pkt
3	**Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	6 zad. 20 pkt
4	**Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	3 zad. 14 pkt
5	**Sprawdzian: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – grupa A** 40 minut · 15 pkt	7 zad. 15 pkt
6	**Sprawdzian: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – grupa B** 40 minut · 15 pkt	7 zad. 15 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Podstawa programowa 2017 w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

PIERWSZA ŁAWKA

Frazeologizm	Znaczenie	Skąd się wziął
rzucić komuś rękawicę	wyzwać kogoś do walki, rywalizacji lub sporu	rycerski obyczaj wyzwania na pojedynek
podjąć rękawicę	przyjąć wyzwanie	podniesienie rzuconej rękawicy
stanąć w szranki (z kimś)	przystąpić do rywalizacji	szranki – ogrodzony plac turniejowy
kruszyć kopie (o coś)	zawzięcie się o coś spierać	kopie łamały się w czasie turniejów
wrócić z tarczą / wrócić na tarczy	odnieść sukces / ponieść porażkę	starożytna Sparta: „z tarczą albo na tarczy”
polegać na kimś jak na Zawiszy	mieć do kogoś pełne zaufanie	Zawisza Czarny, rycerz słynący z dotrzymywania słowa
walczyć z wiatrakami	walczyć bez szans albo z wymyślonym przeciwnikiem	Don Kichot atakujący wiatraki

- **Błąd frazeologiczny** to zepsuty związek. Najczęstsze rodzaje: **kontaminacja**, czyli skrzyżowanie dwóch związków (*w każdym bądź razie* ← *w każdym razie* + *bądź co bądź*; *odegrać znaczenie* ← *odegrać rolę* + *mieć znaczenie*); **zamiana składnika** (*noga się podwinęła* zamiast *powinęła*, *ciężki orzech do zgryzienia* zamiast *twardy* (albo *trudny*), *przywiązywać uwagę* zamiast *wagę*); **zła łączliwość** (*odnieść porażkę* zamiast *ponieść porażkę*: *odnosimy* sukces i zwycięstwo, *ponosimy* porażkę i klęskę); **użycie w złym znaczeniu albo kontekście**, w którym frazeologizm zaczyna brzmieć dosłownie i śmiesznie.
- **Frazeologia w wypracowaniu.** W kryterium „język” (0–4 pkt) najwyżej ocenia się szeroki zakres środków: zróżnicowaną składnię i leksykę, „w tym np. bogatą frazeologię”. Każdy zepsuty frazeologizm to **błąd językowy**; 4 pkt dostaje praca z szerokim zakresem środków i najwyżej 4 błędami językowymi. Używaj więc frazeologizmów, których formę i znaczenie znasz na pewno. Nie dodawaj słów *tak zwany* ani *przysłowiowy* (*przysłowiowa palma pierwszeństwa* – według CKE to błąd rażący). Nie wkładaj frazeologizmów w cudzysłów.
- **Frazeologizmy a lektury.** Tytuł *Syzyfowe prace* nawiązuje do mitu o Syzyfie. Tytuł *Kamienie na szaniec* pochodzi z wiersza Juliusza Słowackiego *Testament mój*: „Jak kamienie przez Boga rzucane na szaniec!”. W tym samym wierszu jest „oświaty kaganiec” – stąd frazeologizm *nieść kaganek oświaty* (szerzyć wiedzę). W *Zemście* powiedzonkiem Rejenta jest „Niech się dzieje wola nieba”, a Cześnika – „mocium panie”.

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Jak zdobyć punkt w zadaniu: *Podaj dowolny poprawny związek frazeologiczny z wyrazem* serce *i wyjaśnij znaczenie tego związku*?
Zapisz frazeologizm w dokładnej formie i dopisz jego znaczenie: *mieć serce na dłoni – być życzliwym i uczynnym*. Sam frazeologizm albo samo wyjaśnienie to 0 pkt – CKE przyznaje punkt tylko za oba elementy.

Przykład 2. Jak wykorzystać znaczenie frazeologizmów *rzucić rękawicę* i *wrócić z tarczą*, nie przepisując ich?
Przekształć znaczenie w zasadę własnymi słowami: *Rycerz powinien wyzwać do walki tego, kto krzywdzi słabszych. Rycerz powinien wracać z wyprawy jako zwycięzca.*
Frazeologizmów z ramki nie powtarzamy.

Przykład 3. Popraw zdanie: *Nasza drużyna odniosła porażkę, ale w każdym bądź razie walczyliśmy do końca.*
Nasza drużyna poniosła porażkę, ale w każdym razie walczyliśmy do końca. Porażkę się **ponosi**, a *w każdym bądź razie* to skrzyżowanie wyrażeń *w każdym razie* i *bądź co bądź*.

ZADANIA

1 **Połącz frazeologizm z jego znaczeniem. Wpisz literę.** ___ / 4 pkt

1. rzucić komuś rękawicę	a) ponieść porażkę
2. stanąć w szranki	b) wyzwać kogoś do rywalizacji
3. kruszyć kopie o coś	c) przystąpić do rywalizacji
4. wrócić na tarczy	d) zawzięcie się o coś spierać

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

2 **W języku polskim funkcjonuje frazeologizm *wrócić z tarczą*. Wybierz synonimiczne do niego sformułowanie spośród podanych.** ___ / 1 pkt

A. odnieść sukces
B. zawrzeć rozejm
C. ponieść porażkę
D. uciec z pola walki

3 **Podaj dowolny poprawny związek frazeologiczny z wyrazem *głowa* i wyjaśnij znaczenie tego związku.** ___ / 1 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

JĘZYK POLSKI · KLASA 8 · DZIAŁ 1: FRAZEOLOGIA NA EGZAMINIE ÓSMOKLASISTY

Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – ćwiczenia podstawowe

Sprawdzam, czy rozumiem podstawy

KARTA 2/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 10 pkt

1 **Podaj dowolny poprawny związek frazeologiczny z wyrazem *serce* i wyjaśnij znaczenie tego związku.** ___ / 1 pkt

2 **Podaj dowolny poprawny związek frazeologiczny z wyrazem *język* i wyjaśnij znaczenie tego związku.** ___ / 1 pkt

3 **Na podstawie znajomości noweli Henryka Sienkiewicza *Latarnik* dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.** ___ / 1 pkt

> Skawiński tak bardzo zaczytał się w polskiej książce, że nie zapalił wieczorem latarni. Można zatem o nim powiedzieć, że

A. stanął na wysokości zadania.

B. zapomniał o bożym świecie.

C. schował głowę w piasek.

D. umył ręce od obowiązków.

4 **Wykorzystując znaczenie podanych związków frazeologicznych, sformułuj zasady, których powinien przestrzegać kapitan drużyny. Nie przepisuj przykładów z ramki.** ___ / 2 pkt

> **podjąć rękawicę · stanąć na wysokości zadania · zachować zimną krew**

PIERWSZA ŁAWKA

Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – w praktyce

Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 14 pkt

1 Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

___ / 9 pkt

Rękawica, szranki i kopia, czyli rycerze w naszej mowie

(1) Kiedy komentator mówi, że mistrzyni szachowa podjęła rękawicę, a dwaj radni od miesięcy kruszą kopie o nowy park, mało kto wyobraża sobie rycerzy w zbrojach. A jednak te wyrażenia przyszły do nas wprost z dawnych wieków. Frazeologizmy działają jak skamieniałości: zachowują ślad świata, którego już nie ma.

(2) Najbardziej znane jest wyrażenie *rzucić komuś rękawicę*. Według dawnego obyczaju rycerz, który chciał wyzwać kogoś na pojedynek, rzucał przed nim rękawicę. Kto ją podniósł, przyjmował wyzwanie. Dziś mówimy tak o każdym wezwaniu do walki, rywalizacji albo sporu, a odpowiedzią na nie jest *podjęcie rękawicy*.

(3) Z turniejami rycerskimi wiążą się kolejne frazeologizmy. Szranki to ogrodzony plac, na którym toczyły się średniowieczne turnieje. Rycerz, który wjeżdżał na taki plac, przystępował do rywalizacji – stąd *stanąć w szranki*. Konni zawodnicy uderzali w siebie kopiami, czyli długimi drzewcami, które często pękały. Dzisiejsze *kruszenie kopii* to zawzięty spór.

(4) Mamy też własnego rycerza wzorowego. Zawisza Czarny z Garbowa żył na przełomie XIV i XV wieku, walczył pod Grunwaldem i słynął z tego, że zawsze dotrzymywał słowa. Na jego słowie – jak powiedzielibyśmy dziś – można było budować jak na skale. Dlatego o kimś, komu w pełni ufamy, mówimy, że *można na nim polegać jak na Zawiszy*.

(5) Nie wszystkie „rycerskie” wyrażenia pochodzą ze średniowiecza. *Wrócić z tarczą* (zwycięsko) i *wrócić na tarczy* (pokonanym) zawdzięczamy starożytnej Sparcie. Według przekazów spartańskie matki żegnały synów słowami: „z tarczą albo na tarczy”. Znaczyło to: wróć jako zwycięzca albo niesiony na tarczy jako poległy, ale nie porzucaj tarczy w ucieczce.

(6) Historia frazeologizmów to nie tylko ciekawostka. Kto pamięta o rękawicy rzucanej przed przeciwnikiem, nie pomyli *rzucenia rękawicy* z jej *podjęciem*. A kto wie, czym były szranki, użyje tego wyrażenia w wypracowaniu pewnie i precyzyjnie.

Tekst przygotowany do zestawu

PIERWSZA ŁAWKA

JĘZYK POLSKI · KLASA 8 · DZIAŁ 1: FRAZEOLOGIA NA EGZAMINIE ÓSMOKLASISTY

Sprawdzian: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – grupa A

40 minut · 15 pkt

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 15 pkt

1 **Połącz frazeologizm z jego znaczeniem. Wpisz literę.** ___ / 4 pkt

1. syzyfowa praca	a) przystąpić do rywalizacji
2. koń trojański	b) ciężka i bezowocna praca
3. umywać ręce	c) podstęp, ukryte zagrożenie
4. stanąć w szranki	d) uchylać się od odpowiedzialności

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

2 **W języku polskim funkcjonuje frazeologizm *dolewać oliwy do ognia*. Wybierz synonimiczne do niego sformułowanie spośród podanych.** ___ / 1 pkt

A. łagodzić napiętą sytuację
B. podsycać trwający spór
C. ujawniać czyjąś tajemnicę
D. zaczynać pracę od nowa

3 **Podaj dowolny poprawny związek frazeologiczny z wyrazem *oko* (albo *oczy*) i wyjaśnij znaczenie tego związku.** ___ / 1 pkt

4 **Wykorzystując znaczenie podanych związków frazeologicznych, sformułuj zasady, których powinien przestrzegać dobry przyjaciel. Nie przepisuj przykładów z ramki.** ___ / 2 pkt

podać komuś pomocną dłoń · trzymać język za zębami · mieć serce na dłoni

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – zestaw kart pracy z frazeologii z powtórką, klasy 7–8

Podgląd pokazał 7 z 22 stron. Pełna wersja: 22 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- karta 1: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – najważniejsze wiadomości (5 zadań, 14 pkt)
- karta 2: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – ćwiczenia podstawowe (6 zadań, 10 pkt)
- karta 3: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – utrwalenie (6 zadań, 20 pkt)
- karta 4: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – w praktyce (3 zadania, 14 pkt)
- karta 5: Sprawdzian: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – grupa A (7 zadań, 15 pkt)
- karta 6: Sprawdzian: Frazeologia na egzaminie ósmoklasisty – grupa B (7 zadań, 15 pkt) Na końcu pełny klucz odpowiedzi.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/frazeologia-klasy-7-8-frazeologia-na-egzaminie-osmoklasisty